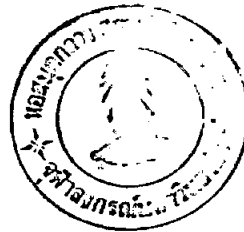

บทที่ ๑
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมใด ๆ ก็ย่อมต้องมีการอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกัน เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์แต่ละคนมองเห็นความสำคัญของตนมากโดยมีใ้ค่านึงถึงคุณค่าของผู้อื่น มีการเอา รัก - เอล เปรียบกันและกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จและความก้าวหน้าเฉพาะของตนแล้ว ก็จะเป็นสาเหตุให้สังคมนั้น ๆ ขาดความสงบสุข ฉะนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาควบคุมความประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคมให้อยู่ในรูปแบบที่จะก่อให้เกิดความสงบสุขได้ ถึงแม้ว่าในสังคมทั่วไปจะมีกฎหมายเป็นเบี่ยงค้ำอยู่แล้วก็ตาม แต่กฎหมายก็ย่อมจะต้องมีบุคคลทำหน้าที่ควบคุมประกอบด้วย เมื่อไรก็ตามที่กฎหมายขาดผู้ควบคุมหรือผู้ควบคุมขาดจรรยาบรรณในการใช้กฎหมายเสียแล้ว กฎหมายนั้นก็ดูเหมือนว่าจะไร้ค่าโดยสิ้นเชิง ดังนั้นการที่สังคมจะอยู่กันอย่างสงบสุขได้จึงต้องมีปัจจัยอื่นร่วมด้วย จริยธรรมจึงเข้ามามีบทบาทในสังคมเพราะ "จริยธรรมเป็นกลไกอันหนึ่งของสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม เป็นกลไกที่สร้างขึ้นเพื่อควบคุมให้สังคมเป็นสังคมที่ดี เป็นสังคมในอุดมคติของมนุษย์ซึ่งมีใ้ค้ำกักอยู่เพียงการแสวงหาความสุขเพื่อมนุษย์บางคน บางกลุ่ม แต่ต้องเป็นไปเพื่อมนุษย์ทุกคนในสังคมที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน" ^๑ และนอกจากนี้ จริยธรรมยังเป็นบรรทัดฐานของความประพฤติ เป็นสิ่งที่กำหนดว่าอะไรควรประพฤติปฏิบัติต่อกันของมนุษย์ในสังคมอีกด้วย

จริยธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้ขึ้นในสมาชิกของสังคมโดยทั่วไป โดยเฉพาะในวิชาชีพต่าง ๆ เพราะวิชาชีพใด ๆ ก็ตามต่างมีบทบาทที่จะให้บริการแก่สังคม บริการของวิชาชีพที่ให้แก่สังคมนั้นเป็นบริการที่มีลักษณะเฉพาะที่จำเป็นแก่สังคม โดยสมาชิกผู้ให้บริการมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน และสังคมยอมรับความสำคัญของบริการ นั้นมีการกำหนดหลักเกณฑ์และจรรยาบรรณในการให้บริการไว้อย่างรัดกุม เพื่อรักษามาตรฐานคุณภาพของบริการและความเชื่อถือของสังคม ^๒

^๑ อำนวย ทะพิงค์แก, ชัยนัต วรธนภูมิ "จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของการศึกษา" วารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กรุงเทพมหานคร : กองส่งเสริมและเผยแพร่การศึกษา, ๒๕๒๒) อีกลำเนา

^๒ Eugenia K. Spalding, Professional Nursing. (Philadelphia : J.B. Lippincott, 1968), p.50.

ถ้าสมาชิกในวิชาชีพโภชนาการวิชาชีพ ธรรมเสียแล้วก็อาจจะเข้ามาหาหน้าที่ของตนเองไปในทางที่ผิด
ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สมาชิกในสังคม นอกจากนี้สมาชิกในวิชาชีพใดที่ก้าวไปก้าวจร วิชาชีพ
ย่อมหมายถึงชื่อเสียงเกียรติคุณให้แก่วิชาชีพนั้นๆ ดังที่ ดอ อุดทางกูร โคลด์กล่าวไว้ว่า " วิชาชีพ ธรรม
เป็นปัจจัยสำคัญสูงสุดสำหรับความอยู่รอด สันติสุขและความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติอันใด
จ วิชาชีพ ธรรมย่อมมีความสำคัญสูงสุดต่อบริการ ของวิชาชีพในสังคมนั้น "

พยายามดีในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพจึงต้องมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีจ วิชาชีพ ธรรม
ในตนเอง เพราะนอกจากพยายามดีจะต้องมีหน้าที่ให้บริการที่เฉพาะแก่สังคมแล้ว บริการของ
พยายามดียังเป็นบริการที่ให้แก่ชีวิตมนุษย์โดยตรง ถ้าพยายามดีของจ วิชาชีพ ธรรมเสียแล้วก็อาจเป็น
ผลให้พยายามดีขาดความรับผิดชอบในบริการที่จะให้กับผู้รับบริการ นอกจากนั้นการรักษาไว้ซึ่ง
มาตรฐานของวิชาชีพและป้องกันความตกต่ำของวิชาชีพ จำเป็นจะต้องส่งเสริมพัฒนาการทาง
จ วิชาชีพ ธรรมให้กับบุคคลในวิชาชีพ ซึ่ง ดอ อุดทางกูร โคลด์กล่าวว่า " ความสำเร็จและความ
ล้มเหลวในการรักษาจรรยาของพยายามดีเป็นสาเหตุยิ่งใหญ่ที่จะนำเกียรติคุณหรือความเสื่อม
เสียมาสู่วิชาชีพ หลักวิชาและความรู้ความชำนาญในเทคนิคต่างๆย่อมไร้คุณค่าใดๆเมื่อพยายามดี
ขาดมนุษยธรรมในการให้บริการ " ๒

งานส่งเสริมพัฒนาจ วิชาชีพ ธรรมเป็นงานสำคัญอันจะมีผลต่อการพัฒนาวิชาชีพ หน่วย
งานที่มีบทบาทสำคัญแห่งหนึ่งได้แก่ สถาบันการศึกษาพยายามดีในฐานะที่การศึกษาเป็นกลไกที่
สังคมสร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่เตรียมสมาชิกให้แก่สังคม ซึ่งการเตรียมสมาชิกโดยการให้การศึกษานี้
มีไร้เพียงแต่พัฒนาทางด้านสติปัญญาของมนุษย์ให้สูงขึ้นเท่านั้น การศึกษายังจะต้องพัฒนาจิตใจ

๑ ดอ อุดทางกูร " ความสัมพันธ์ของกฎหมายกับจ วิชาชีพ ธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ
พยายามดี " เอกสารประกอบการสัมมนาการพัฒนาการเรียนการสอนจ วิชาชีพ ธรรมในหลักสูตร
พยายามดีวิชาชีพ, คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๖, หน้า ๔ .

๒ ดอ อุดทางกูร, จรรยาพยาบาล (กรุงเทพฯ : รพ. อักษรไทย, ๒๕๒๖)
หน้า ๖ .

ของมนุษย์ให้หลุดพ้นจากกิเลสตัณหาและ " เพื่อให้มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้นก็ยิ่งผลิตสิ่งคัมภีร์รวมคัมภีร์ขึ้นในที่สุด "๑ งานพัฒนาวิชาชีพจะได้โดยผลสำเร็จมีความจำเป็นต้องพัฒนาจริยธรรมให้กับพยาบาลโดยทั่วไป ซึ่งควรที่จะเริ่มเป็นนักศึกษาพยาบาลเพื่อเป็นการปูรากฐานหรือเตรียมบุคคลากรพยาบาลให้ออกไปเป็นพยาบาลที่สมบูรณ์แบบ ซึ่งนอกจากจะชำนาญในเทคนิคในวิธีการพยาบาล มีความรู้ที่แน่น ยังจะต้องพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม เป็นที่ยอมรับในสังคม สถาบันการศึกษาพยาบาลจึงมีบทบาทอันสำคัญในการเตรียมพยาบาลที่จะออกไปรับใช้สังคมให้พร้อมด้วยคุณลักษณะดังกล่าวให้กับสังคม ในปัจจุบันแม้ว่าสถาบันพยาบาลโดยทั่วไปได้เห็นความสำคัญของการศึกษาที่จะพัฒนาจริยธรรมให้กับสมาชิกแล้ว โดยมีการสอนจริยธรรมในสถาบันการศึกษาพยาบาลทุกแห่ง ดังที่ ศาสตราจารย์นายแพทย์ รจิต บุรี คณบดีและหัวหน้าภาควิชาอาชีวการพยาบาล คณะแพทยศาสตร์ รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ได้เสนอไว้ในการสัมมนาการพัฒนาการเรียนการสอนจริยศาสตร์ในหลักสูตรพยาบาลวิชาชีพว่า "ทุกสถาบันมีได้ละเลยเรื่องนี้ มีการสอนจริยศาสตร์ในรูปแบบต่างๆ โดยเน้นในเรื่องจรรยา คือ กิริยาและความประพฤติของพยาบาล มารยาทแห่งวิชาชีพ จริยศึกษาจึงมักจะกระจ่ายไปตลอดหลักสูตร โดยมีจำนวนชั่วโมงในหลักสูตรแกนตั้งแต่ ๔ ชั่วโมง ถึงมากกว่า ๑๒ ชั่วโมง หน่วยกิตที่ให้อย่างน้อย ๑ หน่วยกิต ที่เหลือเป็นการสอนแบบสอดแทรกตลอดหลักสูตร " ๒ ซึ่งถึงแม้ว่าในหลักสูตรพยาบาลจะได้จัดให้มีการสอนเกี่ยวกับจริยธรรมในทุกสถาบัน แต่ก็ยังไม่มีสถาบันใดทำการสำรวจและประเมินผลดูว่าการเรียนการสอนจริยศาสตร์ที่ไปกระทำไปนั้น มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษาพยาบาลให้แสดงออกซึ่งความเป็นผู้มีจริยธรรม

๑ อำนวย หะสิงค์แก " จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะนักการศึกษา", หน้า ๑ .

๒ รจิต บุรี. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนจริยศาสตร์ในหลักสูตรพยาบาลวิชาชีพ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล , ๒๕๒๒, อีศวีนา.

ไค้มากน้อยเพียงใด การประเมินผลของจริยธรรมโดยส่วนใหญ่ มักประเมินในแง่ความจำและความเข้าใจซึ่งกระทำได้โดยการสอบ ส่วนความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวนักศึกษา อันเป็นสิ่งสำคัญนั้นส่วนใหญ่ยังมีไค้มีการประเมินในการ รัการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงต้องกา รัศึกษาถึงระดับชั้นของจริยธรรมในนักศึกษายพบาลโดยไ้การให้เหตุผลทางจริยธรรมจากการศึกษาจรรยาวิชาญ (Moral Judgement) ตามวิธีการของ เจมส์ อาร์ เรสค้ (James R. Rest) โดยอาศัยแนวความคิดจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ ลอร์เรนซ์ ไค้ลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) ซึ่งถือว่าการให้เหตุผลในการตัดสินใจว่าสิ่งใดหรือการกระทำใดเป็นสิ่งที่ถูกต้องและมีคุณค่าและถ้าผู้ให้เหตุผลเลือกตัดสินใจโดยไ้เหตุผลชั้นใด ก็แสดงว่าบุคคลนั้นมีพัฒนาการทางจริยธรรมในชั้นนั้น และการให้เหตุผลทางจริยธรรมนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจริงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลในการที่จะเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมชนิดใดชนิดหนึ่ง โดยเชื่อมั่นว่าจรรยาวิชาญนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดและเกินที่สุค้ในการศึกษาค้นจรรยาวิชาญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของนักศึกษายพบาลที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ ๑ ปีที่ ๒ ปีที่ ๓ และปีที่ ๔
๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลทางจริยธรรมกับระดับชั้นการศึกษานักศึกษายพบาล
๓. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลทางจริยธรรมกับสัมฤทธิผลทางการศึกษาของนักศึกษายพบาล

Lawrence Kohlberg, " The Cognitive Developmental Approach to Morality : The Stage of Art ," cited in Rest, Counseling and Values, 18 (1974) : 64 - 78.

ปัญหาของการวิจัย

๑. ระดับชั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ ๑ ปีที่ ๒ ปีที่ ๓ และปีที่ ๔ จะอยู่ในระดับใด
๒. ระดับการศึกษาของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลทางจริยธรรมหรือไม่
๓. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลทางจริยธรรมหรือไม่

สมมุติฐานในการวิจัย

๑. ระดับชั้นการศึกษาของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการให้เหตุผลทางจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล
๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการให้เหตุผลทางจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ตัวอย่างประชากรสำหรับการวิจัย คือ นักศึกษาพยาบาลในสถาบันการศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีทั้งหมด ๕ สถาบัน คือ คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โรงเรียนพยาบาลคณะแพทยศาสตร์รามธิบดีมหาวิทยาลัยมหิดล
๒. ตัวแปรที่ทำการศึกษา
 - ๒.๑ ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ระดับชั้นและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา)
 - ๒.๒ ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ คะแนนชั้นพัฒนาการในการให้เหตุผลทางจริยธรรม

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยใช้คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาพยาบาลเป็นตัวแทนแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาพยาบาลเพราะถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงระดับความสามารถในการเรียนและสถาบันต่าง ๆ มีระบบการจัดระดับคะแนนโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ในการใช้คะแนนเฉลี่ยสะสมนี้ผู้วิจัยใช้คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาพยาบาลนับตั้งแต่ภาคต้นของการศึกษาปีที่ ๑ จนถึงการศึกษาภาคต้นของปีที่กำลังศึกษาอยู่ เพราะการศึกษากาตปลายยังไม่สิ้นสุดในช่วงที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล โดยจัดแบ่งระดับคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาออกเป็น ๓ ระดับคือ

ระดับต่ำ คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ ๑.๕๐ - ๒.๕๐

ระดับกลาง คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ ๒.๕๑ - ๓.๐๐

ระดับสูง คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ ๓.๐๑ ขึ้นไป

คำจำกัดความที่เื้อในการวิจัย

นักศึกษาพยาบาล หมายถึงนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษายามาตในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๒๔

จริยธรรม (Morality) หมายถึงกระบวนกฎเกณฑ์ความประพฤติ หรือหลักความประพฤติที่ควรมีต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม *

เหตุผลทางจริยธรรม หมายถึงการที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่มีอยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงทัศนคติทางจริยธรรมของบุคคลนั้นด้วย ๒

* กิ่งคิ บุญเจือ จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕) หน้า ๕.

๒ ดวงเคื้อน พันธุมนาวัน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก, จริยธรรมของเยาวชนไทย รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๒๐, หน้า ๔

พัฒนาการทางจริยธรรม หมายถึง การศึกษาโดยใช้จรรยาวิพากษ์ (Moral Judgement) เป็นตัวบ่งชี้ว่ามีพัฒนาการไปมากน้อยเพียงใดตามขั้นพัฒนาการกรให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ๖ ขั้น ตามที่ เจมส์ อาร์ เรสต์ (James R. Rest) เสนอไว้ตามแนวคิดของลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) ซึ่งได้ออกความเป็นภาษาไทย โดยสุทธิครศรี ชุมทรัพย์ คือ

ขั้นที่ ๑ จริยธรรมแห่งความเชื่อฟัง

(The Obedience and Punishment)

ขั้นที่ ๒ จริยธรรมแห่งการแลกเปลี่ยน

(Instrumental Hedonism and Exchange)

ขั้นที่ ๓ จริยธรรมของการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ

(Orientation to Approval and Personal Concordance)

ขั้นที่ ๔ จริยธรรมแห่งการทำตามกฎหมาย

(The Law and Order Orientation)

ขั้นที่ ๕ จริยธรรมแห่งการตกลงเห็นพ้องกันของสังคม ในขั้นนี้แบ่งออกเป็นขั้นย่อยได้

๒ ขั้น คือ

ขั้น ๕ A. เข้าใจหลักเกณฑ์ทางสังคมด้วยวิธีประชาธิปไตย

ขั้น ๕ B. เริ่มมีอุดมคติในทางสร้างสรรค์ เพื่อให้สังคมอยู่ในสภาพมีความ

รัก มีสันติ ไม่มีชนชั้นในสังคม มีอิสระ เสรีภาพ

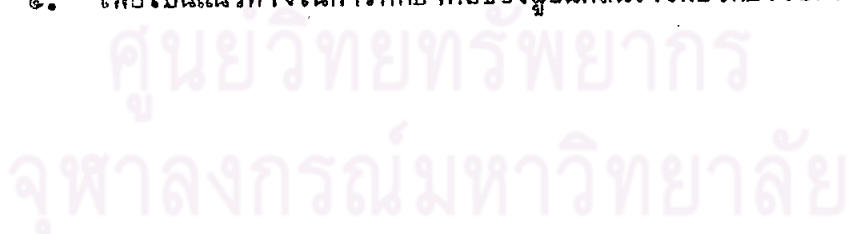
ขั้นที่ ๖ ใช้หลักจริยธรรมขั้นสูงสุดอันเป็นอุดมคติสากล

(Organized principle)

ขั้น P (Principle Moral Stage) เป็นขั้นพัฒนาการที่ได้จากการรวม
 คะแนนขั้นพัฒนาการขั้นที่ ๕ และขั้นที่ ๖ ซึ่งเป็นขั้นที่แสดงว่าบุคคลได้มีการพัฒนาถึงหลักจริยธรรม
 มากน้อยเท่าใด คะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมขั้น P ใช้เป็นดัชนีบอกพัฒนาการทางจริยธรรม
 โดยส่วนรวม (Overall Development) *

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการเรียน
 ซึ่งแสดงออกให้เห็นโดยคะแนนสอบ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ หมายถึงระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมของ
 นักศึกษาพยาบาล นับตั้งแต่ภาคต้นของการศึกษาปีที่ ๑ จนถึงการศึกษาภาคต้นของปีที่กำลังศึกษาอยู่
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล
 โดยวัดจากระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรม
๒. เพื่อเป็นประโยชน์แก่สถาบันในการจัดหลักสูตรและปรับปรุงการเรียน การสอน
 จริยธรรมให้สอดคล้องกับระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลตามที่ควรจะเป็น
๓. เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับครูอาจารย์พยาบาลในการที่จะปลูกฝังจริยธรรมให้กับ
 นักศึกษาพยาบาลได้อย่างเหมาะสม
๔. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อของผู้ที่สนใจเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพ
 พยาบาล

* สุทธิศรี ชุมทรัพย์ "พัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือ"
 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 ๒๕๒๒) หน้า ๑๓ - ๑๔.